

Remissvar Miljöstrategiskt program 2.0

Styrning och stöd önskar synpunkter på förslaget till nytt miljöstrategiskt program. Gavlefastigheter och Gavle Drift & Service lämnar synpunkterna gemensamt i detta yttrande från Gavlia-koncernen.

Kommentarer kring höjd ambitionsnivå och implementering av programmet

Det är positivt att MSP revideras och att ambitionen är att höja målbilden i det nya programmet. Det är också bra att synergier mellan ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet lyfts fram. Det är viktigt att alla tre dimensionerna för hållbarhet tas i beaktande i all planering och vid alla strategiska och politiska beslut i kommunen. Gavlia-koncernen har de tre perspektiven tydligt inarbetade i vår kommande affärsplan och även i koncernens nedbrytning av kommunövergripande målen.

Kommentarer kring antalet målområden, mål och åtgärder

Det är positivt att förslaget har minskat till endast tre målområden. Det underlättar för kommunikationen av programmet att ha få målområden. På målnivå finns dock betydligt fler mål, närmare bestämt 35 stycken mål, och ganska många är detaljerade. Många mål innebär att det blir svårt att få en god överblick över vad som bör prioriteras per målområde. Det vore önskvärt med färre mål.

För 11 av målen är alla nämnder och/eller bolag utpekade som ansvariga. Risken med ett så otydligt utpekat ansvar kan innebära svårigheter att nå målen då allas ansvar kan innebära ingens ansvar. Det kan också innebära ineffektivt arbete att alla ska göra allt, då olika verksamheter troligtvis uppnår olika stora miljönyttor i olika miljöfrågor. Den fråga som innebär störst miljönytta för en verksamhet behöver inte vara densamma för en annan. Vi behöver arbeta smart med våra resurser för att nå störst miljönytta totalt sett inom kommunkoncernen. Att nämnder och bolag, enligt förslaget, årligen ska följa upp och redovisa arbetet inom frågor där de inte gör någon större miljönytta medför stor administration utan att särskilt stor miljöeffekt uppnås. Då kan det vara bättre att istället frigöra den tiden till faktiskt åtgärdsarbete.

Som åtgärdsförslag finns idag flertalet planer som ska tas fram och genomföras. Gavlia-koncernen anser att underliggande planer bör minimeras, att ett större ansvar läggs på verksamheterna och att samverkan mellan nämnder och bolag kring viktiga frågor stärks. Det vore också önskvärt om skillnad mellan program, plan, strategi och policy tydliggörs samt att det förklaras hur dokumenten hänger ihop och hierarkin mellan dem. Vår uppfattning är att en tydlig struktur för de program, mål och planer som styr de olika verksamheterna inom kommunkoncernen skulle stärka MSP och öka möjligheterna till målluppfyllelse.

Det är olyckligt att klimatfärdplanen presenteras efter att miljöstrategiska programmet ska vara färdigt reviderat. Det gör det svårt att ta ställning till programmets satta mål och åtgärder och det finns en risk att de behöver revideras när klimatfärdplanen presenteras.

Klimatfärdplanen bör presentera en analys över kommunens betydande miljöaspekter kopplade till målet om klimatneutralitet samt ta fram mål och åtgärder som bör prioriteras för att nå störst miljönytta. Inför framtiden bör en sådan analys genomföras innan ett program revideras för att säkerställa att resurser läggs där det ger mest effekt.

Kostnader

Vad målen i miljöstrategiska programmet innebär kostnadsmässigt bör tydliggöras inför att programmet ska beslutas. De mest kostnadseffektiva åtgärderna med avseende på förändrad miljöpåverkan ska prioriteras. På kort sikt kommer en del åtgärder att medföra ökade kostnader och stora investeringar för verksamheterna. Det är viktigt att reda ut den målkonflikt som finns mellan besparingskrav och de investeringar som behöver genomföras.

För Gavlia-koncernen kommer genomförandet av programmet i flera fall initialt vara kostnadsdrivande. Åtgärder som till en början är kostnadsdrivande kan komma att löna sig på sikt. Inom flera områden förväntas högre avgifter eller annan typ av statlig styrning. Ställer vi om tidigt kan det gynna oss i framtiden.

Styrning och stöd har i remissutskicket efterfrågat kommentarer på vilka mål som kan leda till ekonomiskt positiva effekter. Våra kommentarer finns under varje mål längre fram i detta yttrande.

Så kan vi integrera programmet i våra ordinarie processer

Några av Miljöstrategiska programmets mål kommer, mer eller mindre omformulerade, att tas med i Gavlia-koncernens nedbrytning av de kommunövergripande målen. Dessa mål kommer att följas upp tertialvis.

Gavlia-koncernen kommer att titta på målen vi ansvarar för i samband med den årliga verksamhetsplaneringen och på bolagsnivå se vilka aktiviteter som är prioriterade att arbeta med och arbeta in dessa aktiviteter i våra verksamhetsplaner. En årlig uppföljning av samtliga mål som vi ansvarar för i programmet kommer att ske i samband med hållbarhetsredovisningen.

För att få en väl inarbetad process i hela kommunen ser vi gärna att Styrning och Stöd har en koordinerande roll i implementeringen av miljöstrategiska programmet, till exempel genom att samordna fokusgrupper eller leda större arbeten. Vi önskar att implementeringen främjar samarbeten inom kommunkoncernen.

Önskemål om referensgrupp

I miljöstrategiska programmet ges förslag att Samhällsbyggnadsutskottet ska vara styrgrupp för genomförandet av miljöstrategiska programmet. Det bör också finnas en referensgrupp eller en kombinerad styr- och referensgrupp. Referensgruppen bör innehålla representanter från de som förväntas genomföra arbetet för att uppfylla miljöstrategiska programmet, inklusive kommuninvånare. Vi föreslår också att en referensgrupp med representanter från Regionen och Länsstyrelsen upprättas. Även Regionen och Länsstyrelsen arbetar med dessa frågor bland annat genom Region Gävleborgs satsning mot fossilfritt Gävleborg 2030 och Länsstyrelsens energi- och klimatstrategi.

Klimatneutral kommun

Gavlia-koncernens synpunkter på målen som vi berörs av inom målområdet Klimatneutral kommun redovisas nedan.

Gävle kommun ska vara klimatneutral 2035

Det saknas i programmet en tydlig förklaring av vad klimatneutral innebär vilket gör det svårt att avgöra vad som krävs för att uppnå målet.

För fastighetsägare är den största delen av klimatpåverkan kopplat till användningen av byggnadsmaterial. Gavlefastigheter använder byggnadsmaterial när vi bygger nytt, bygger om och gör lokalanpassningar. För Gavlefastigheter blir det viktigt med god kunskap om olika byggnadsmaterials klimatpåverkan utifrån livscykelanalys och att göra aktiva produktval utifrån detta.

Gavlia-koncernen kan se kostnadsbesparingar genom att bygga långsiktigt och minska antalet anpassningar i våra fastigheter. Återbruk av kommunens möbler via Gävle Drift & Service möbelpool ger kostnadsbesparingar för hela kommunkoncernen. Även återanvändning av byggmaterial bör ge kostnadsbesparingar på sikt, men är initialt kostnadsdrivande. I dagsläget finns problematik och hinder med återbruk av byggmaterial.

Körsträckan med bil i Gävle kommunkoncern ska år 2025 ha minskat med 50 % per anställd, jämfört med 2018

Gavlia-koncernen har svårt att avgöra om vi kommer kunna uppnå målet med bibehållen nivå på service, kundkrav osv. Gavlia behöver göra en intern kartläggning med möjliga åtgärder innan det går att bedöma rimligheten i att uppnå målet. Inom kommunkoncernen ser verksamheterna väldigt olika ut och så också tjänsteresorna. Det vore därför rimligt att separera olika typer av resor, förslagsvis tjänsteresor och drift/serviceresor för operativa verksamheter som till exempel Gävle Drift & Service och hemtjänsten. Målet kommer att kräva stora förändringar i arbetssätt och för att minska drift/serviceresor kommer kostnader uppstå initialt för till exempel digitala lösningar och system. Minskad körsträcka ger annars kostnadsbesparingar i och med att kostnaden för drivmedel minskas och genom att antalet bilar kan reduceras.

Med detta mål finns det en risk att många av kommunens interna resor riskerar att läggas över på extern entreprenad. Det skulle innebära att vi får mindre kontroll över våra transporter och att körda kilometer endast flyttas över från interna till externa resor.

Målets rimlighet borde ses över, till exempel genom att titta på vad andra kommuner har för ambitioner och hur målen ser ut nationellt. Med mål som upplevs som orealistiska riskerar bra mål och åtgärder att negligeras om diskussionen istället handlar om orimligheter i genomförande av andra mål.

Gävle kommunkoncerns drivmedelsförbrukning ska vara 100 % fossilfri/förnybar 2023

Målet bedöms vara rimligt att uppnå till 2023 för Gavlia-koncernens verksamheter. Däremot kommer det vara svårt för alla verksamheter att uppnå målet då infrastrukturen för förnybara

drivmedel inte är väl utbyggd i hela kommunen. År 2018 färdades endast 29 % av fordonen i Gävle kommuns fordonssflotta på förnybart fastän 62 % av bilarna hade möjlighet att göra det. I dagsläget har 83 % av fordonen möjlighet att tanka förnybart.

Kommunen måste säkerställa bättre tankningsmöjligheter. Bättre förutsättningar för att kunna bygga ut infrastrukturen för gas behövs. Kommunens upphandling av drivmedelsavtal behöver också samordnas för att få bättre tillgång till förnybara drivmedel över hela kommunen. Verksamheterna i kommunkoncernen har inte samma drivmedelsavtal som oss inom Gavlia. Vi har bättre förutsättningar att tanka till exempel HVO jämfört med andra verksamheter inom kommunen. Det är svårt att säkerställa tillgång till tankställen.

Koldioxidutsläppen från flygresor för Gävle kommuns anställda ska minska med 50 % under perioden 2018-2023

Gavlia-koncernen flyger redan idag ytterst få flygresor. Gavlia-koncernen önskar att Styrning och stöd identifierar de verksamheter som flyger mest och sätter dessa som ansvariga istället för samtliga nämnder och bolag.

Om målet uppnås genom att minska antalet flygresor och de ersätts med resfria möten innebär det kostnadsbesparingar för kommunkoncernen.

Gävle kommunkoncerns upphandlade transporter ska vara fossilfria och ruttoptimerade år 2025

För målet behövs ett förtydligande av vilka upphandlade transporter målet gäller för. Målet går inte att uppnå för alla avtal till år 2025. För att nå målet behövs en övergång till längre avtalstider än vad vi har idag för att det ska vara möjligt för entreprenörer att satsa och investera i ny teknik. Detta kan ta tid. Om exempelvis Gavle Drift & Service ställer dessa krav nu med de korta avtalstider bolaget har utifrån beställningar från Sektor Livsmiljö får bolaget väldigt få eller inga anbud. Gavlia-koncernen bedömer därför att koncernen inte kommer att uppnå målet för alla avtal till år 2025. Kostnaderna förväntas öka när vi ställer högre krav på transporter.

Uppföljning blir viktigt när det ställs mer miljökrav vid upphandlingar och Gavlia-koncernen ser gärna att Styrning och stöd eller Inköps- och upphandlingsavdelningen är stödjande och skapar samverkan kring utformning av miljökrav samt uppföljning.

Elanvändningen i Gävle kommunkoncerns fastigheter med lokaler och bostäder ska vara 35 % effektivare till år 2030 jämfört med 2009

I målet uppges två olika målår, 2025 och 2030. Gavlefastigheter har redan uppnått 19 % effektivare elanvändning under perioden 2009-2018. Därmed kvarstår att ytterligare effektivisera med 16 % resterande period. Det är oklart om målet syftar till verksamhets el, fastighets el eller total el. I befintliga fastigheter kan vi inte separera fastighet- och verksamhets el utan mäter på totalelen. Gävles befolkning växer och så också verksamheterna. Verksamheterna blir allt mer digitaliserade och därför är det osäkert om vi kommer att kunna nå målet.

Gavlia har redan genomfört många av de ”enkla” åtgärderna, därför kommer det att krävas stora investeringar för att ha möjlighet att klara målet om att effektivisera elanvändningen ytterligare. De energieffektiviseringsmedel som finns i kommunplanen kommande år måste utökas för att det ska vara rimligt att nå målet. För kommande investeringar i energieffektivisering förväntas längre återbetalningstid än tidigare, däremot är det såklart lönsamt på sikt.

Av Gävle kommunkoncerns elanvändning ska 10 % produceras från egna solceller år 2035

För Gavlefastigheter innebär målet att vi behöver installera 150 kWp per år fram till 2035 beräknat utifrån 2018 års elanvändning. Vår totala elanvändning kommer troligen att öka fram till 2035 i och med att Gävles befolkning ökar. Det innebär att vi kommer att behöva installera mer solceller än 150 kWp per år. Det är svårt att avgöra om Gavlefastigheter har tillräckligt stora ytor med lämpliga tak för solcellerna, utifrån konstruktion av taken, skuggning och läge. Det finns en stor risk att Gavlefastigheter inte kan uppnå målet utifrån detta.

Gavlefastigheter har gjort vägvalet att inte själva äga kommande solcellsanläggningar. Gavlefastigheter vill inte hamna över gränsen för mikroproduktion, räknas som elproducent och bli skattskyldig till energiskatt på el. Gränsen för mikroproduktion innebär en eller flera solcellsanläggningar som har en total installerad topp effekt på 255 kilowatt eller mer. Att nå över denna gräns kräver mer administration eftersom vi då behöver deklarerat energiskatt för all elanvändning inom Gavlefastigheter samt hur mycket el som produceras. Gavlefastigheter kommer utifrån detta att fortsättningsvis leasa kommande solcellsanläggningar.

Gävlebornas konsumtion (både inom och utanför Sveriges gränser) ska vara resurseffektiv och miljömässigt hållbar

Gavlefastigheter och Gavle Drift & Service kan inte arbeta med gävlebornas konsumtion och bör tas bort som ansvariga eftersom det inte finns någon koppling till vårt uppdrag och ägardirektiv. Det är mer lämpligt att exempelvis Kommunstyrelsen och Gästrike återvinnare ansvarar för målet.

Robusta ekosystem

Gavlia-koncernens synpunkter på målen som vi berörs av inom målområdet Robusta ekosystem redovisas nedan.

Gävle kommun är anpassad till det förändrade klimatet och har minimerat risker för miljö och hälsa

Målet ska mätas genom indikatorn ”100 % av Gävle ska klara en klimatanpassning till RCP 8,5”. Gavlia-koncernen har utifrån indikatorn och målformuleringen svårt att bedöma vad målet innebär för oss. Konkreta riktlinjer behöver tas fram av Styrning och stöd och/eller Livsmiljö, och därför bör dessa sektorer vara ansvariga för målet.

Målet kan ge kostnadsbesparingar om anpassningar i våra fastigheter sker i tidiga skeden för att förebygga eventuella skador som klimatförändringarna kan ge. Försäkringspremien riskerar exempelvis att öka om vi inte bygger klimatanpassat.

Ren och giftfri vardag

I målområdet finns inga mål där Gavlefastigheter eller Gavle Drift & Service står som ansvariga. Däremot saknar två mål ansvariga.

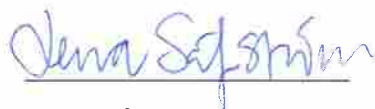
Gävlebornas användning av och exponering för miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska
Gavlia-koncernen arbetar redan med detta genom att använda Byggvarubedömningen i våra byggprojekt och genom arbetet med inventering och utbyte av kemiska produkter inom Gavle Drift & Service med hjälp av det digitala kemikaliehanteringssystemet iChemistry. Vi kommer inte att kunna göra mycket mer i denna fråga, utan vi jobbar vidare med ständig förbättring inom området. Därmed är det inte aktuellt för oss med ett mål i frågan.

Produkter och tjänster som upphandlas av Gävle kommunkoncernen ska vara miljömässigt hållbara

Detta mål är otydligt och kommer att vara svårt att följa upp. Målet ger därför ingen större effekt och bör tas bort. Gavlia-koncernen arbetar redan idag med att få in miljökrav i våra upphandlingar och som tidigare nämnts i yttrandet kommer uppföljning bli viktigt när det ställs mer miljökrav vid upphandlingar. Gavlia-koncernen ser gärna att Styrning och stöd eller Inköps- och upphandlingsavdelningen stödjer frågan kring uppföljning och miljökrav i upphandling.

Per-Arne Vahlund
VD

Lena Säfström
Styrelse ordförande